ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)
της 7ης Φεβρουαρίου 2002 *

Στην υπόθεση T-187/94,

Theresia Rudolph, κάτοικος Rasdorf-Grüsselbach (Γερμανία), εκπροσωπούμενη από τους B. Meisterernst, M. Düsing, D. Manstetten, F. Schulze και C.-H. Husemann, δικηγόρους, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

ενάγουσα,

κατά

Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, εκπροσωπούμενου από την A.-M. Colaert,

και

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τους D. Booß και M. Niejahr, επικουρούμενους από τους H.-J. Rabe και M. Núñez-Müller, δικηγόρους, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

εναγομένων,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

που έχει ως αντικείμενο αγωγή αποζημιώσεως, κατ' εφαρμογή των άρθρων 178 και 215, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρων 235 ΕΚ και 288, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ), για τις ζημίες που υπέστη η ενάγουσα για τον λόγο ότι εμποδίστηκε να εμπορευθεί γάλα λόγω της εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, περί γενικών κανόνων για την εφαρμογή της εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων (ΕΕ L 90, σ. 13), όπως συμπληρώθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1371/84 της Επιτροπής, της 16ης Μαΐου 1984, για τον καθορισμό των λεπτομερειών εφαρμογής της συμπληρωματικής εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 (ΕΕ L 132, σ. 11),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ
ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τον P. Mengozzi, Πρόεδρο, τη V. Tiili και τον R. M. Moura Ramos, δικαστές,

γραμματέας: D. Christensen, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 3ης Μαΐου 2001,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Κανονιστικό πλαίσιο

1 Το 1977 το Συμβούλιο, προς αντιμετώπιση του πλεονάσματος της παραγωγής γάλακτος στην Κοινότητα, εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1078/77 του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977, περί συστάσεως καθεστώτος πριμοδοτήσεων για τη μη διάθεση σε εμπορία του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων και την αναδιάρθρωση των αγελών βοοειδών γαλακτοπαραγωγής (ABl. L 131, σ. 1· το ελληνικό κείμενο δεν έχει δημοσιευθεί στην ειδική έκδοση). Ο κανονισμός αυτός προσέφερε στους παραγωγούς τη δυνατότητα να αναλάβουν πενταετή δέσμευση μη εμπορίας γάλακτος ή αναδιάρθρωσης των αγελών, έναντι της καταβολής πριμοδοτήσεως.

2 Παρά την ανάληψη τέτοιων δεσμεύσεων από πολλούς παραγωγούς, η κατάσταση πλεονασματικής παραγωγής εξακολουθούσε να υφίσταται το 1983. Για τον λόγο αυτό το Συμβούλιο εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 856/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984 (ΕΕ L 90, σ. 10), για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1968, περί κοινής οργάνωσης αγοράς στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/003, σ. 82). Το άρθρο 5γ του τελευταίου αυτού κανονισμού καθιερώνει «συμπληρωματική εισφορά» επί των ποσοτήτων γάλακτος που παραδίδουν οι παραγωγοί καθ' υπέρβαση ορισμένης «ποσότητας αναφοράς».

3 Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, περί γενικών κανόνων για την εφαρμογή της εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού 804/68 στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων (ΕΕ

L 90, σ. 13), καθόρισε την ποσότητα αναφοράς για κάθε παραγωγό βάσει της ποσότητας που είχε παραδώσει κατά τη διάρκεια ορισμένου έτους αναφοράς, και συγκεκριμένα του ημερολογιακού έτους 1981, ενώ παρεχόταν στα κράτη μέλη η ευχέρεια να επιλέξουν το ημερολογιακό έτος 1982 ή το ημερολογιακό έτος 1983. Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας επέλεξε ως έτος αναφοράς το 1983.

4 Οι δεσμεύσεις μη εμπορίας που είχαν αναλάβει ορισμένοι παραγωγοί στο πλαίσιο του κανονισμού 1078/77 κάλυπταν τα έτη αναφοράς που είχαν επιλεγεί. Δεδομένου ότι δεν παρήγαγαν γάλα κατά τα έτη αυτά, δεν τους χορηγήθηκε ποσότητα αναφοράς ούτε επομένως μπόρεσαν να εμπορευθούν καμία ποσότητα γάλακτος χωρίς να καταβάλουν τη συμπληρωματική εισφορά.

5 Με τις αποφάσεις της 28ης Απριλίου 1988, 120/86, Mulder (Συλλογή 1988, σ. 2321, στο εξής: απόφαση Mulder I), και 170/86, von Deetzen (Συλλογή 1988, σ. 2355), το Δικαστήριο κήρυξε ανίσχυρο, λόγω παραβιάσεως της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, τον κανονισμό 857/84, όπως συμπληρώθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1371/84 της Επιτροπής, της 16ης Μαΐου 1984, για τον καθορισμό των λεπτομερειών εφαρμογής της συμπληρωματικής εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού 804/68 (ΕΕ L 132, σ. 11).

6 Σε εκτέλεση των ανωτέρω αποφάσεων το Συμβούλιο εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 764/89, της 20ής Μαρτίου 1989, για την τροποποίηση του κανονισμού 857/84 (ΕΕ L 84, σ. 2). Κατ' εφαρμογή του τροποποιητικού αυτού κανονισμού, οι παραγωγοί που είχαν αναλάβει δεσμεύσεις μη εμπορίας έλαβαν «ειδική» ποσότητα αναφοράς (καλούμενη επίσης «ποσόστωση»).

7 Η χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς υπέκειτο σε διάφορους όρους. Ορισμένοι από τους όρους αυτούς, οι οποίοι αφορούσαν ιδίως τον χρόνο λήξεως της δεσμεύ-

σεως μη εμπορίας, κηρύχθηκαν ανίσχυροι από το Δικαστήριο με τις αποφάσεις της 11ης Δεκεμβρίου 1990, C-189/89, Spagl (Συλλογή 1990, σ. I-4539), και C-217/89, Pastätter (Συλλογή 1990, σ. I-4585).

8 Κατόπιν των αποφάσεων αυτών το Συμβούλιο εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1639/91, της 13ης Ιουνίου 1991, για την τροποποίηση του κανονισμού 857/84 (ΕΕ L 150, σ. 35), ο οποίος κατάργησε τους όρους που είχαν κριθεί ανίσχυροι και έτσι επέτρεψε τη χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς στους εν λόγω παραγωγούς.

9 Με την απόφαση της 19ης Μαΐου 1992, C-104/89 και C-37/90, Mulder κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. I-3061, στο εξής: απόφαση Mulder II), το Δικαστήριο διαπίστωσε την ευθύνη της Κοινότητας για τις ζημίες που προκλήθηκαν σε ορισμένους γαλακτοπαραγωγούς που είχαν αναλάβει δεσμεύσεις κατ' εφαρμογή του κανονισμού 1078/77 και δεν μπόρεσαν να εμπορευθούν γάλα λόγω της εφαρμογής του κανονισμού 857/84.

10 Κατόπιν της ανωτέρω αποφάσεως το Συμβούλιο και η Επιτροπή δημοσίευσαν στις 5 Αυγούστου 1992 την ανακοίνωση 92/C 198/04 (ΕΕ C 198, σ. 4, στο εξής: ανακοίνωση της 5ης Αυγούστου 1992). Τα κοινοτικά αυτά όργανα, αφού υπενθύμισαν τις συνέπειες της αποφάσεως Mulder II, εξέφρασαν την πρόθεσή τους να θεσπίσουν, προκειμένου να διασφαλίσουν πλήρως την αποτελεσματικότητα της αποφάσεως αυτής, τους κανόνες για την αποζημίωση των οικείων παραγωγών στην πράξη.

11 Τα ανωτέρω όργανα ανέλαβαν τη δέσμευση ότι, μέχρι τη θέσπιση των κανόνων αυτών, δεν θα προέβαλλαν έναντι οποιουδήποτε παραγωγού που θα δικαιούνταν αποζημίωση την παραγραφή που προβλέπει το άρθρο 43 του Οργανισμού ΕΟΚ του Δικαστηρίου. Εντούτοις, η δέσμευση συνοδευόταν από τον όρο να μην έχει παρα-

γραφεί η αξίωση αποζημιώσεως κατά την ημερομηνία δημοσιεύσεως της ανακοινώσεως της 5ης Αυγούστου 1992 ή κατά την ημερομηνία κατά την οποία ο παραγωγός απευθύνθηκε σε ένα από τα κοινοτικά όργανα.

12 Το σημείο 3, παράγραφος 2, της ανακοινώσεως της 5ης Αυγούστου 1992 διευκρίνιζε τα εξής:

«Τα όργανα θα διασαφηνίσουν σε ποιες αρχές και εντός ποιας προθεσμίας οι αιτήσεις θα πρέπει να κατατεθούν. Οι παραγωγοί διαβεβαιώνονται ότι δεν θα παραβλεφθεί η δυνατότητα να επιτύχουν αναγνώριση των δικαιωμάτων τους, αν δεν προβούν σε ενέργειες πριν την έναρξη της προθεσμίας αυτής ενώπιον των κοινοτικών οργάνων ή των εθνικών αρχών.»

13 Στη συνέχεια το Συμβούλιο εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2187/93, της 22ας Ιουλίου 1993, για την προσφορά αποζημίωσης σε ορισμένους παραγωγούς γάλακτος ή γαλακτοκομικών προϊόντων, οι οποίοι εμποδίστηκαν προσωρινά να ασκήσουν τη δραστηριότητά τους (ΕΕ L 196, σ. 6). Ο κανονισμός αυτός προσφέρει στους παραγωγούς στους οποίους χορηγήθηκε οριστική ποσότητα αναφοράς μια κατ' αποκοπή αποζημίωση για τις ζημίες που υπέστησαν κατά την εφαρμογή της ρυθμίσεως που αφορά η απόφαση Mulder II.

14 Το άρθρο 10, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού ορίζει τα εξής:

«Ο παραγωγός υποβάλλει την αίτησή του στην αρμόδια αρχή το αργότερο μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου 1993, άλλως η αίτηση απορρίπτεται.

Η προθεσμία παραγραφής που προβλέπεται στο άρθρο 43 του Οργανισμού του Δικαστηρίου αρχίζει εκ νέου για όλους τους παραγωγούς από την ημερομηνία που αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο, εάν η αίτηση που προβλέπεται στο εδάφιο αυτό δεν υποβλήθηκε πριν από αυτήν, εκτός εάν η παραγραφή διακόπηκε με προσφυγή που ασκήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου σύμφωνα με το προαναφερόμενο άρθρο 43.»

15 Το άρθρο 14, τρίτο εδάφιο, του ίδιου κανονισμού προβλέπει τα εξής:

«Η μη αποδοχή της προσφοράς εντός προθεσμίας δύο μηνών, υπολογιζόμενων από την ημερομηνία παραλαβής της, έχει ως συνέπεια την εξ αυτής αποδέσμευση στο μέλλον των ενδιαφερομένων κοινοτικών οργάνων.»

16 Με την απόφαση της 27ης Ιανουαρίου 2000, C-104/89 και C-37/90, Mulder κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (Συλλογή 2000, σ. I-203), το Δικαστήριο αποφάνθηκε επί του ύψους των αποζημιώσεων που είχαν ζητήσει οι ενάγοντες.

Ιστορικό της διαφοράς

17 Η ενάγουσα είναι παραγωγός γάλακτος στη Γερμανία. Κατ' εφαρμογή του κανονισμού 1087/77 ανέλαβε δέσμευση μη εμπορίας, η οποία έληξε στις 31 Μαρτίου 1985.

18 Το 1991, κατόπιν της ενάρξεως της ισχύος του κανονισμού 764/89, χορηγήθηκε στην ενάγουσα ειδική ποσότητα αναφοράς, η οποία της επέτρεπε να αρχίσει πάλι να παράγει γάλα.

19 Με έγγραφο της 28ης Ιανουαρίου 1994 οι αρμόδιες εθνικές αρχές τής υπέβαλαν, κατ' εφαρμογή του κανονισμού 2187/93, προσφορά κατ' αποκοπή αποζημιώσεως για την περίοδο από 5 Αυγούστου 1987 μέχρι 29 Μαρτίου 1989. Η ενάγουσα δεν την αποδέχθηκε εντός της δίμηνης προθεσμίας που προέβλεπε το άρθρο 14, τρίτο εδάφιο, του κανονισμού αυτού.

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

20 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 6 Μαΐου 1994, η ενάγουσα άσκησε την παρούσα αγωγή.

21 Με διάταξη της 31ης Αυγούστου 1994, το Πρωτοδικείο ανέστειλε τη διαδικασία μέχρι την έκδοση της αποφάσεως του Δικαστηρίου με την οποία θα περατωνόταν η δίκη στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-104/89, Mulder κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, και C-37/90, Heinemann κατά Συμβουλίου και Επιτροπής.

22 Η διαδικασία επαναλήφθηκε μετά την έκδοση της αποφάσεως του Δικαστηρίου στις προαναφερθείσες υποθέσεις.

23 Με απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Ιουνίου 2000, η εκδίκαση της υποθέσεως ανατέθηκε σε τριμελές τμήμα.

24 Με απόφαση της 13ης Ιουνίου 2001, το Πρωτοδικείο (τέταρτο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία.

25 Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις προφορικές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 3ης Μαΐου 2001.

26 Η ενάγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να υποχρεώσει τους εναγομένους να της καταβάλουν το ποσό των 94 349,74 γερμανικών μάρκων (DEM) εντόκως,

— να καταδικάσει τους εναγομένους στα δικαστικά έξοδα.

27 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την αγωγή ως απαράδεκτη ή, επικουρικά, ως αβάσιμη,

— να καταδικάσει την ενάγουσα στα δικαστικά έξοδα.

28 Το Συμβούλιο ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την αγωγή,

— να καταδικάσει την ενάγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Σκεπτικό

Επιχειρήματα των διαδίκων

29 Η ενάγουσα ισχυρίζεται ότι δικαιούται αποζημίωση για τη ζημία που υπέστη για τον λόγο ότι εμποδίστηκε, λόγω της εφαρμογής του κανονισμού 857/84, να εμπορευθεί γάλα από την 1η Απριλίου 1985, την επαύριο της ημερομηνίας λήξεως της δεσμεύσεώς της για μη εμπορία, μέχρι τις 29 Μαρτίου 1989, ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος του κανονισμού 764/89, κατ' εφαρμογή του οποίου της χορηγήθηκε ποσόστωση.

30 Η ενάγουσα αντικρούει το επιχείρημα των εναγομένων ότι η αξίωσή της έχει παραγραφεί πλήρως.

31 Όσον αφορά τον υπολογισμό της ζημίας, η ενάγουσα φρονεί ότι δικαιούται μεγαλύτερη αποζημίωση από αυτή που της προτάθηκε κατ' εφαρμογή του κανονισμού 2187/93, διότι η περιεκτικότητα σε λιπαρά του γάλακτος που παραγόταν στην εκμετάλλευσή της και, επομένως, η τιμή του γάλακτος ήταν υψηλότερες από τον μέσο όρο που ελήφθη υπόψη κατά τη θέσπιση του κανονισμού αυτού.

32 Η Επιτροπή δεν αμφισβητεί ότι η ενάγουσα καταλέγεται μεταξύ των παραγωγών που δικαιούνται κατ' αρχήν, βάσει της αποφάσεως Mulder II, να αποζημιωθούν για τη ζημία που υπέστησαν λόγω του ότι εμποδίστηκαν προσωρινά να παραγάγουν γάλα. Εντούτοις φρονεί ότι οι αξιώσεις της ενάγουσας έχουν παραγραφεί πλήρως.

33 Το Συμβούλιο φρονεί ότι το βάρος αποδείξεως του υποστατού και της εκτάσεως της ζημίας και της υπάρξεως αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της ζημίας αυτής και της επικρινόμενης συμπεριφοράς των κοινοτικών οργάνων φέρει όποιος ισχυρίζεται ότι τη σχετική ευθύνη έχει η Κοινότητα. Δεδομένου ότι η δικογραφία δεν περιέχει επαρκή στοιχεία σχετικά με την κατάσταση της ενάγουσας κατά τον πριν από την ανάληψη της δεσμεύσεως μη εμπορίας χρόνο ή κατά την περίοδο μη εμπορίας, το Συμβούλιο φρονεί ότι η ενάγουσα δεν προσκόμισε τα αναγκαία στοιχεία για την απόδειξη του υποστατού της ζημίας και της υπάρξεως αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της ζημίας αυτής και της ελλείψεως νομιμότητας της κοινοτικής νομοθεσίας.

34 Εν πάση περιπτώσει, το Συμβούλιο ισχυρίζεται ότι η αξίωση αποζημιώσεως έχει παραγραφεί πλήρως.

35 Όσον αφορά την παραγραφή, οι εναγόμενοι παρατηρούν ότι το χρονικό σημείο ενάρξεως της πενταετούς προθεσμίας που προβλέπεται στο άρθρο 43 του Οργανισμού του Δικαστηρίου είναι η ημερομηνία κατά την οποία η ενάγουσα θα μπορούσε να επαναλάβει τη γαλακτοπαραγωγή, αν δεν είχε υπάρξει η άρνηση χορηγήσεως ποσότητας αναφοράς, δηλαδή η 1η Απριλίου 1985.

36 Οι εναγόμενοι επισημαίνουν ότι, αφού η ζημία την οποία αφορά η παρούσα υπόθεση δεν προκλήθηκε στιγμιαία, αλλά εξακολούθησε να προκαλείται καθημερινώς, καθόσον η ενάγουσα βρέθηκε σε αδυναμία να λάβει ποσότητα αναφοράς και, επομένως, να προβεί σε παραδόσεις γάλακτος, η βάσει του άρθρου 43 του Οργανισμού του Δικαστηρίου παραγραφή ισχύει για τον χρόνο που προηγείται πλέον των πέντε ετών της ημερομηνίας διακοπής της παραγραφής, χωρίς να επηρεάζονται τα δικαιώματα που γεννήθηκαν κατά τη διάρκεια των μετέπειτα περιόδων (απόφαση του Πρωτοδικείου της 16ης Απριλίου 1997, Τ-20/94, Hartmann κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-595, σκέψεις 130 έως 132).

37 Οι εναγόμενοι εκθέτουν ότι η ενάγουσα ισχυρίζεται ότι υπέστη αποθετική ζημία κατά την περίοδο από 1η Απριλίου 1985 μέχρι 29 Μαρτίου 1989, ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος του κανονισμού 764/89. Για να προσδιοριστεί ποιες από τις αξιώσεις για τις ζημίες που προκλήθηκαν μεταξύ των δύο αυτών ημερομηνιών έχουν παραγραφεί, οι εναγόμενοι θεωρούν αναγκαίο τον προσδιορισμό της ημερομηνίας διακοπής της παραγραφής.

38 Κατά τους εναγομένους, η παραγραφή δεν διακόπηκε παρά με την άσκηση της αγωγής στις 6 Μαΐου 1994.

39 Κατά τους εναγομένους δηλαδή, η ενάγουσα δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι λόγω της δεσμεύσεως που ανέλαβαν οι εναγόμενοι με την ανακοίνωση της 5ης Αυγούστου 1992 αναστάληκε η παραγραφή. Η παραίτηση από τη δυνατότητα προβολής της παραγραφής, που περιέχεται στην ανακοίνωση αυτή, δεν ίσχυε παρά μόνο μέχρι τη θέσπιση των κανόνων για την αποζημίωση των οικείων παραγωγών στην πράξη, πράγμα που έγινε με τον κανονισμό 2187/93.

40 Οι εναγόμενοι ισχυρίζονται ότι, όπως αποφάνθηκε το Πρωτοδικείο με την προπαρατεθείσα απόφαση Hartmann κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (σκέψη 137), από το όλο σύστημα του κανονισμού αυτού προκύπτει ότι ο αυτοπεριορισμός που επέ-

βαλαν τα κοινοτικά όργανα στο δικαίωμά τους να επικαλεστούν την παραγραφή έπαυσε να ισχύει, έναντι των παραγωγών που υπέβαλαν αίτηση αποζημιώσεως, κατά τη λήξη της προθεσμίας αποδοχής της προσφοράς αποζημιώσεως που τους υποβλήθηκε κατόπιν αυτής της αιτήσεως.

41 Οι εναγόμενοι ισχυρίζονται επίσης ότι, όπως αποφάνθηκε άλλωστε το Πρωτοδικείο με την απόφαση της 25ης Νοεμβρίου 1998, Τ-222/97, Steffens κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-4175, σκέψεις 36 έως 41), ο παραγωγός ο οποίος ούτε αποδέχθηκε εμπροθέσμως την προσφορά αποζημιώσεως που του υποβλήθηκε στο πλαίσιο του κανονισμού 2187/93 ούτε άσκησε αγωγή εντός αυτής της προθεσμίας αποδοχής δεν μπορεί να επικαλείται υπέρ αυτού την παραίτηση των κοινοτικών οργάνων από την έγερση ενστάσεως παραγραφής, η οποία ίσχυε αρχικά έναντι όλων των ενδιαφερόμενων παραγωγών.

42 Κατά τους εναγομένους, στην προκειμένη υπόθεση η ενάγουσα, αφού ούτε αποδέχθηκε την προσφορά της 28ης Ιανουαρίου 1994 ούτε άσκησε αγωγή εντός της προθεσμίας αποδοχής της προσφοράς, δεν μπορεί, σύμφωνα με την ανωτέρω νομολογία, να επικαλεστεί την παραίτηση που περιέχεται στην ανακοίνωση της 5ης Αυγούστου 1992.

43 Κατά συνέπεια, αφού η ενάγουσα δεν διέκοψε την παραγραφή παρά με την άσκηση της αγωγής στις 6 Μαΐου 1994, δηλαδή περισσότερα από πέντε έτη μετά τη λήξη στις 29 Μαΐου 1989 της περιόδου για την οποία δικαιούνταν αποζημίωση, η αξίωση στην οποία στηρίζεται η παρούσα αγωγή έχει παραγραφεί, κατά τους εναγομένους, πλήρως.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

44 Πρέπει εκ προοιμίου να τονιστεί ότι, αντίθετα από ό,τι ισχυρίζεται το Συμβούλιο, η ενάγουσα δεν στηρίζει την αγωγή της στον κανονισμό 2187/93, αλλά στο άρθρο 215,

δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 288, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ), και ότι παραπέμπει στις παραμέτρους του κανονισμού αυτού με μόνο σκοπό τη διευκόλυνση του υπολογισμού της ζημίας που ισχυρίζεται ότι έχει υποστεί.

45 Όσον αφορά δε το δικαίωμα αποζημιώσεως που προβάλλει η ενάγουσα, υπενθυμίζεται ότι, κατά την πάγια νομολογία στον τομέα των γαλακτοκομικών ποσοστώσεων, από την απόφαση Mulder II προκύπτει ότι η Κοινότητα υπέχει ευθύνη έναντι κάθε παραγωγού ο οποίος υπέστη αποκαταστάσιμη ζημία λόγω του ότι εμποδίστηκε να παραγάγει γάλα κατ' εφαρμογήν του κανονισμού 857/84 (βλ. ιδίως την προπαρατεθείσα απόφαση Hartmann κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, σκέψη 71).

46 Αν ληφθούν υπόψη τα στοιχεία που περιέχονται στη δικογραφία και δεν αμφισβητούνται από τους εναγομένους, η ενάγουσα βρίσκεται στην ίδια κατάσταση με τους παραγωγούς που αφορούσε η απόφαση Mulder II. Αφού ανέλαβε δέσμευση μη εμπορίας στο πλαίσιο του κανονισμού 1078/77, εμποδίστηκε να αρχίσει εκ νέου την εμπορία γάλακτος κατά τη λήξη της ισχύος της δεσμεύσεως αυτής λόγω της εφαρμογής του κανονισμού 857/84.

47 Επιπλέον, αφού η δέσμευσή της περί μη εμπορίας έληξε στις 31 Μαρτίου 1985, δηλαδή μετά την έναρξη της ισχύος του καθεστώτος των γαλακτοκομικών ποσοστώσεων, η ενάγουσα δεν χρειάζεται να αποδείξει, προκειμένου να θεμελιώσει το δικαίωμά της για αποζημίωση, ότι είχε την πρόθεση να αρχίσει εκ νέου την εμπορία γάλακτος κατά τη λήξη της ισχύος της δεσμεύσεως αυτής, καθόσον η εκδήλωση της προθέσεως αυτής είχε καταστεί, μετά την έναρξη της ισχύος του καθεστώτος αυτού, πρακτικά αδύνατη.

48 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι πρέπει να απορριφθεί η σχετική επιχειρηματολογία του Συμβουλίου και να γίνει δεκτό ότι οι εναγόμενοι οφείλουν να αποζημιώσουν την ενάγουσα για τη ζημία της, εκτός αν η αξίωση στην οποία στηρίζεται η αγωγή έχει παραγραφεί.

49 Κατά συνέπεια, πρέπει να εξεταστεί στη συνέχεια αν και κατά πόσον η παρούσα αγωγή προσκρούει στην παραγραφή.

50 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, εν προκειμένω, η προθεσμία της παραγραφής άρχισε να τρέχει την 1η Απριλίου 1985, δηλαδή την επαύριο της ημερομηνίας λήξεως της δεσμεύσεως για μη εμπορία, η οποία είναι επίσης η ημερομηνία από την οποία ο κανονισμός 857/84 άρχισε να παράγει ζημιογόνα για την ενάγουσα αποτελέσματα, εμποδίζοντάς την να επαναλάβει τη διάθεση γάλακτος στο εμπόριο (προπαρατεθείσα απόφαση Hartmann κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, σκέψη 130).

51 Εξάλλου, όπως προκύπτει από τη νομολογία περί γαλακτοκομικών ποσοστώσεων, η ζημία την οποία υπέστη η ενάγουσα δεν προκλήθηκε στιγμιαία, αλλά συνεχίστηκε κατά τη διάρκεια ορισμένης περιόδου, καθόσον η ενάγουσα βρέθηκε σε αδυναμία να λάβει ποσότητα αναφοράς και, επομένως, να παραδώσει γάλα. Πρόκειται για συνεχιζόμενη ζημία, καθημερινώς επαναλαμβανόμενη (προπαρατεθείσα απόφαση Hartmann κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, σκέψη 132, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 31ης Ιανουαρίου 2001, Τ-76/94, Jansma κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. II-243, σκέψη 78).

52 Συνεπώς, η βάσει του άρθρου 43 του Οργανισμού του Δικαστηρίου παραγραφή εφαρμόζεται για την περίοδο που προηγείται πλέον των πέντε ετών της ημερομηνίας της διακόπτουσας την παραγραφή πράξεως, χωρίς να επηρεάζονται τα δικαιώματα που γεννήθηκαν μεταγενέστερα (βλ. ιδίως την προπαρατεθείσα απόφαση Hartmann κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, σκέψη 132).

53 Κατά συνέπεια, για να εξακριβωθεί αν και κατά πόσον έχουν παραγραφεί οι αξιώσεις της ενάγουσας, πρέπει να προσδιοριστεί η ημερομηνία της διακοπής της παραγραφής.

54 Για να προσδιοριστεί η ημερομηνία αυτή, πρέπει να αναλυθεί η δέσμευση των εναγομένων να μην προβάλουν την ένσταση παραγραφής κατά των αγωγών των παραγωγών που αφορούσε η ανακοίνωση της 5ης Αυγούστου 1992 και να εξακριβωθεί κατά πόσον η δέσμευση αυτή, ερμηνευόμενη βάσει των κανόνων που απορρέουν από το άρθρο 43 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, παράγει αποτελέσματα έναντι της ενάγουσας.

55 Υπενθυμίζεται συναφώς ότι, σύμφωνα με το άρθρο 43 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, η παραγραφή διακόπτεται είτε διά της προσφυγής ή αγωγής που ασκείται ενώπιον του κοινοτικού δικαστή είτε διά της προηγουμένης αιτήσεως που ο ζημιωθείς απευθύνει στο αρμόδιο όργανο της Κοινότητας, αλλά στην τελευταία αυτή περίπτωση η παραγραφή διακόπτεται μόνον αν, μετά την αίτηση, ασκείται προσφυγή ή αγωγή εντός της προθεσμίας που καθορίζεται βάσει του άρθρου 173 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρου 230 ΕΚ) ή του άρθρου 175 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 232 ΕΚ), αναλόγως της περιπτώσεως (απόφαση του Δικαστηρίου της 5ης Απριλίου 1973, 11/72, Giordano κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 511, σκέψη 6, και προπαρατεθείσα απόφαση Steffens κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, σκέψεις 35 και 42).

56 Στη συνέχεια υπενθυμίζεται συναφώς ότι η παραίτηση από τη δυνατότητα προβολής της παραγραφής, που περιέχεται στην ανακοίνωση της 5ης Αυγούστου 1992, ήταν μονομερής πράξη που αποσκοπούσε να ενθαρρύνει τους παραγωγούς να αναμείνουν την εφαρμογή του συστήματος της κατ' αποκοπήν αποζημιώσεως που προβλέφθηκε με τον κανονισμό 2187/93, ώστε να περιοριστεί ο αριθμός των αγωγών (προαναφερθείσα απόφαση Steffens κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, σκέψη 38).

57 Κατ' εφαρμογή του κανονισμού αυτού, οι παραγωγοί μπορούσαν να ζητήσουν να τους υποβληθεί προσφορά αποζημιώσεως με δίμηνη προθεσμία αποδοχής. Στην προκειμένη περίπτωση η ενάγουσα παρέλαβε την προσφορά αποζημιώσεως στις 28 Ιανουαρίου 1994 και δεν την αποδέχθηκε εντός της δίμηνης προθεσμίας, η οποία έληξε στις 28 Μαρτίου 1994. Κατά συνέπεια, σύμφωνα με το άρθρο 14 του κανονισμού 2187/93, τα κοινοτικά όργανα έπαυσαν στις 29 Μαρτίου 1994 να δεσμεύονται από την προσφορά αυτή.

58 Σχετικά με το ζήτημα αν μετά τη λήξη της δίμηνης προθεσμίας αποδοχής της προσφοράς αποζημιώσεως το Συμβούλιο και η Επιτροπή μπορούσαν εκ νέου να επικαλεστούν την παραγραφή, η ενάγουσα ισχυρίζεται ότι, αφού άσκησε την παρούσα αγωγή εντός δύο μηνών από τη λήξη της προθεσμίας που προέβλεπε ο κανονισμός 2187/93 για την αποδοχή της προτάσεως συμβιβασμού που της είχε υποβληθεί, ισχύει υπέρ αυτής η δέσμευση που ανέλαβαν τα κοινοτικά όργανα με την ανακοίνωση της 5ης Αυγούστου 1992, οπότε μπορεί βασίμως να προβάλει ότι η παραγραφή διακόπηκε κατά την ημερομηνία της ανακοινώσεως αυτής.

59 Οι εναγόμενοι αντιτάσσουν στην ανωτέρω άποψη την προπαρατεθείσα απόφαση Steffens κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (σκέψεις 39 και 41) και ισχυρίζονται ότι η ενάγουσα έπρεπε, προκειμένου να ισχύσει υπέρ αυτής η εν λόγω δέσμευση, να ασκήσει την αγωγή εντός της προθεσμίας που προβλεπόταν για την αποδοχή της προσφοράς.

60 Σε συνάρτηση με τα πραγματικά περιστατικά της προκειμένης υποθέσεως είναι σαφές ότι η εφαρμογή της νομολογίας αυτής στην παρούσα αγωγή οδηγεί σε λύση που δεν θα ήταν σύμφωνη με την ερμηνεία των συνδυασμένων διατάξεων του άρθρου 43 του Οργανισμού του Δικαστηρίου και του άρθρου 14 του κανονισμού 2187/93 και ότι συνεπώς είναι αναγκαίο να περιοριστεί η έκταση εφαρμογής της ανωτέρω αναφερθείσας αποφάσεως του Πρωτοδικείου.

61 Συγκεκριμένα, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, οσάκις η προσφορά αποζημιώσεως εντάσσεται σε πλαίσιο όπως αυτό της προκειμένης υποθέσεως, όπου τα κοινοτικά όργανα ζήτησαν από τους παραγωγούς να μην υποβάλουν αίτηση και να μην ασκήσουν αγωγή αποζημιώσεως, διότι επρόκειτο να προβλέψουν ένα συμβιβαστικό σύστημα κατ' αποκοπή αποζημιώσεως, η απόρριψη της προσφοράς αποζημιώσεως, ανεξάρτητα από τα αν είναι ρητή ή προκύπτει από τη λήξη της προβλεπόμενης συναφώς προθεσμίας αποδοχής, δεν μπορεί να έχει αυστηρότερες συνέπειες, όσον αφορά τον υπολογισμό του χρόνου παραγραφής, από ό,τι η απόφαση της διοικήσεως περί απορρίψεως αιτήσεως αποζημιώσεως που έχει υποβάλει ένας πολίτης. Η απόρριψη της προσφοράς δηλαδή υλοποιεί, όπως ακριβώς και μια απορριπτική απόφαση, τη διαφωνία μεταξύ της διοικήσεως και του αιτούντος την αποζημίωση.

62 Κατά συνέπεια, το γεγονός από το οποίο αρχίζει να τρέχει η δίμηνη προθεσμία που προβλέπει το άρθρο 43 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, παραπέμποντας στο άρθρο 173 της Συνθήκης, είναι, σε μια περίπτωση όπως η προκειμένη, η ημερομηνία λήξεως της προθεσμίας αποδοχής της προσφοράς ή, ανάλογα με την περίπτωση, η ημερομηνία της ρητής απορρίψεως της προσφοράς.

63 Μόνον αυτή η ερμηνεία είναι σύμφωνη με τον σκοπό της προθεσμίας αποδοχής, ο οποίος συνίσταται στην παροχή εύλογου χρόνου στον πολίτη, προκειμένου να αποφασίσει αν θα δεχθεί τη συμβιβαστική πρόταση αποζημιώσεως, και, ενδεχομένως, στην αποφυγή του ενδεχομένου προσφυγής στη δικαιοσύνη.

64 Επομένως, για τους παραγωγούς που, όπως η ενάγουσα, δεν άσκησαν αμέσως αγωγή αποζημιώσεως ενώπιον του Πρωτοδικείου, λόγω του ότι τα κοινοτικά όργανα είχαν δεσμευθεί να τους υποβάλουν προσφορά αποζημιώσεως, και στη συνέχεια άσκησαν την αγωγή εντός δύο μηνών από τη λήξη της προθεσμίας αποδοχής της υποβληθείσας προσφοράς πρέπει να ισχύει η δέσμευση των κοινοτικών οργάνων περί μη προβολής της ενστάσεως παραγραφής και να διακόπτεται η παραγραφή της αξιώσεώς τους, κατ' εφαρμογή του άρθρου 43 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, κατά την ημερομηνία της ανακοινώσεως της 5ης Αυγούστου 1992.

65 Κατόπιν των ανωτέρω, ως ημερομηνία διακοπής της παραγραφής της παρούσας αξιώσεως πρέπει να θεωρηθεί η 5η Αυγούστου 1992. Κατά συνέπεια, σύμφωνα με τη νομολογία (απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Νοεμβρίου 1984, 256/80, 257/80, 265/80, 267/80, 5/81, 51/81 και 282/82, Birra Wührer κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 3693, σκέψη 16, και προπαρατεθείσα απόφαση Hartmann κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, σκέψη 140), η προς αποζημίωση περίοδος είναι η πενταετία που προηγείται της ημερομηνίας διακοπής της παραγραφής. Επομένως, η περίοδος αυτή περιλαμβάνεται μεταξύ της 5ης Αυγούστου 1987 και της 28ης Μαρτίου 1989, δηλαδή της προτεραίας της ημερομηνίας ενάρξεως της ισχύος του κανονισμού 764/89, ο οποίος, εφόσον επέτρεψε πλέον τη χορήγηση ειδικών ποσοτήτων αναφοράς στους παραγωγούς που βρίσκονταν στην ίδια κατάσταση με την ενάγουσα, έθεσε τέλος στην προξενούμενη σε βάρος της ενάγουσας ζημία.

66 Όσον αφορά το ποσό της αποζημιώσεως, επισημαίνεται ότι οι διάδικοι δεν είχαν ακόμη την ευκαιρία να διατυπώσουν συγκεκριμένη άποψη σχετικά με το ποσό της αποζημιώσεως που θα έπρεπε να επιδικαστεί για την περίοδο που προσδιόρισε το Πρωτοδικείο.

67 Συγκεκριμένα, κατά την επανάληψη της διαδικασίας στην παρούσα υπόθεση, οι διάδικοι εκλήθησαν να επικεντρώσουν την εξέτασή τους επί του προβλήματος της υπάρξεως δικαιώματος αποζημιώσεως, αφενός επειδή το ποσό της αποζημιώσεως εξαρτάται από την περίοδο για την οποία το Πρωτοδικείο κρίνει ότι οι ζημίες που υπέστη η ενάγουσα πρέπει να αποκατασταθούν από την Κοινότητα και αφετέρου για να δοθεί στους διαδίκους η δυνατότητα να διαπραγματευθούν το ποσό της αποζημιώσεως σύμφωνα με τα κριτήρια που τέθηκαν από το Δικαστήριο με την προαναφερθείσα απόφαση Mulder κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής.

68 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Πρωτοδικείο καλεί τους διαδίκους να έλθουν σε συμφωνία επί του ζητήματος αυτού εντός έξι μηνών, λαμβάνοντας υπόψη την παρούσα απόφαση και τις διευκρινίσεις που περιέχονται στην προαναφερθείσα απόφαση Mulder κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής ως προς τον τρόπο υπολογισμού της ζημίας. Ελλείψει συμφωνίας, οι διάδικοι θα υποβάλουν στο Πρωτοδικείο, εντός της προθεσμίας αυτής, τα αιτήματά τους ως προς το ύψος της αποζημιώσεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

69 Ενόψει των προεκτεθέντων στη σκέψη 68 της παρούσας αποφάσεως, το Πρωτοδικείο επιφυλάσσεται ως προς τα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τέταρτο τμήμα),

αποφαινόμενο πριν από την έκδοση οριστικής αποφάσεως, αποφασίζει:

1) **Οι εναγόμενοι υποχρεούνται να αποκαταστήσουν τη ζημία που υπέστη η ενάγουσα λόγω της εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, περί γενικών κανόνων για την εφαρμογή της εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων, όπως συμπληρώθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1371/84 της Επιτροπής, της 16ης Μαΐου 1984, για τον καθορισμό των λεπτομερειών εφαρμογής της συμπληρωματικής εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού 804/68, καθόσον οι κανονισμοί αυτοί δεν προέβλεψαν τη χορήγηση ποσότητας αναφοράς στους παραγωγούς οι οποίοι, σε εκτέλεση υποχρεώσεως αναληφθείσας βάσει του κανονισμού (ΕΟΚ) 1078/77 του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977, περί θεσπίσεως συστήματος πριμοδοτήσεων για τη μη εμπορία του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων και τη μετατροπή των αγελών βοοειδών γαλακτοκομικής κατευθύνσεως, δεν παρέδωσαν γάλα κατά τη διάρκεια του έτους αναφοράς που επελέγη από το οικείο κράτος μέλος.**

2) **Η περίοδος για την οποία η ενάγουσα πρέπει να λάβει αποζημίωση για τη ζημία που υπέστη λόγω της εφαρμογής του κανονισμού 857/84 αρχίζει στις 5 Αυγούστου 1987 και λήγει στις 28 Μαρτίου 1989.**

3) Οι διάδικοι θα γνωστοποιήσουν στο Πρωτοδικείο, εντός προθεσμίας έξι μηνών από της εκδόσεως της παρούσας αποφάσεως, τα προς καταβολή ποσά, τα οποία θα καθοριστούν διά κοινής συμφωνίας.

4) Ελλείψει τέτοιας συμφωνίας, θα υποβάλουν εντός της ίδιας προθεσμίας στο Πρωτοδικείο τα αιτήματά τους ως προς το ύψος της αποζημιώσεως.

5) Το Πρωτοδικείο επιφυλάσσεται ως προς τα δικαστικά έξοδα.

Mengozzi Tiili Moura Ramos

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 7 Φεβρουαρίου 2002.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

P. Mengozzi